

PAPER

FOLKLOR VA FOLKLORIZMLARNING O‘ZARO MOSLASHUVI

Botirova Feruza Salohiddin qizi^{1,*}

¹Qarshi Davlat Universiteti

* botirova@mail.ru

Abstract

Maqolada xalq og‘zaki ijodining zamonaviy madaniy hayotdagi o‘rni, folklor va folklorizm tushunchalarining ilmiy asoslari hamda ularning o‘zaro moslashuvi tahlil qilinadi. Folklor — xalqning ijtimoiy xotirasi va madaniy genetik kodi sifatida qaraladi, folklorizm esa uning yangi tarixiy va kommunikativ sharoitlarda qayta talqin etilishidir. Tadqiqotda qiyosiy, madaniy-kontekstual va tekstologik metodlar asosida o‘zbek xalq og‘zaki ijodi namunalari zamonaviy san’atda, internet tarmoqlarida va ommaviy madaniyatda qayta ishlanishi o‘rganiladi.

Key words: folklor, folklorizm, milliy madaniyat, og‘zaki ijod, madaniy transformatsiya, xalq an‘analari, identitet

Kirish

Folklor — xalqning og‘zaki ijodiy merosi, uning dunyoqarashi, turmush tarzi, urf-odatlar va qadriyatlarini ifodalovchi bebaho manbadir. U asrlar davomida xalq hayoti, ijtimoiy munosabatlari, estetik qarashlari hamda axloqiy me‘yorlarini aks ettirib kelgan. Folklor asarlari nafaqat badiiy ifoda vositasi, balki milliy o‘zlikni saqlab qolish, ma‘naviy merosni avloddan-avlodga yetkazish vositasi sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy adabiyot va madaniyat taraqqiyoti jarayonida folklorizm hodisasi — ya‘ni xalq og‘zaki ijodining badiiy adabiyotda, teatrda, kinoda, musiqada yoki ommaviy madaniyatda qayta

ishlanib, yangi shaklda namoyon bo‘lish jarayoni — alohida tadqiqot obyektiga aylandi. Folklorizm orqali folklor an‘analari zamonaviy ijodiy faoliyat bilan uyg‘unlashadi, xalq donishmandligi yangi ijtimoiy-estetik mazmun kasb etadi.

Shu nuqtai nazardan, folklor va folklorizmlarning o‘zaro moslashuvi milliy madaniyat rivojining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Bu jarayon xalq og‘zaki ijodining zamonaviy adabiy shakllarda qayta talqin qilinishi, ramz va obrazlarning yangicha mazmunda ifodalanishi orqali amalga oshadi. Mazkur mavzuni o‘rganish xalq ijodining bugungi adabiyotdagi o‘rni va ahamiyatini aniqlash, folklor unsurlarining badiiy tizimdagi funksional vazifasini tahlil etish imkonini beradi.

Compiled on: November 20, 2025.

Copyright: ©2025 by the authors. Submitted to Advances in Science and Education for possible open access publication under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\) 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Ushbu maqolada folklor va folklorizm o'rtasidagi o'zaro ta'sir va moslashuv jarayonlari, ularning badiiy hamda madaniy talqin doirasidagi o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

1. Qiyosiy-tahliliy metod — an'anaviy folklor namunalarini ularning zamonaviy talqinlari (folklorizmlar) bilan solishtirish.

2. Madaniy-kontekstual yondashuv — folklor unsurlarining paydo bo'lgan davri va zamonaviy kontekstdagi funksiyalarini tahlil qilish.

3. Tekstologik tahlil — doston, maqol, ertak matnlarining zamonaviy badiiy shakllardagi o'zgarishini ko'rib chiqish.

4. Sotsiologik kuzatuv — ijtimoiy tarmoqlarda xalq og'zaki ijodi asosidagi kontentlarni o'rganish.

5. Interdisiplinar yondashuv — adabiyotshunoslik, sotsiologiya va madaniyatshunoslik kesishmasida masalaga kompleks yondashish.

Natijalar

Tahlil natijalariga ko'ra, folklor va folklorizmlar o'rtasidagi o'zaro moslashuv quyidagi yo'nalishlarda kechadi:

- Mazmuniy moslashuv: folklor asarlaridagi g'oyalar zamonaviy shakllarda ham saqlanmoqda.

- Shakliiy moslashuv: ertak va dostonlar qisqa video yoki animatsiyalarda ifodalanmoqda.

- Funktsional moslashuv: folklor reklama, brend va madaniy aloqa vositasiga aylangan.

- Estetik transformatsiya: ramzlar va timsollar qayta talqin qilinmoqda.

- Madaniy kommunikatsiya vositasi sifatida: folklor ijtimoiy tarmoqlarda faol ishlatilmoqda.

Muhokama

Folklor va folklorizm o'zaro moslashgan holda milliy madaniyatning barqarorligini ta'minlaydi. Bu jarayon ikki yo'nalishda kechadi: folklorning modernizatsiyasi va zamonaviy madaniyatning folklorlashtirilishi. Folklorizm global madaniyat sharoitida milliy o'zlikni himoya qilish mexanizmi sifatida xizmat qiladi. Ammo tijoratlashuv va soddalashtirish folklor mohiyatining

sayozlashishiga olib kelishi mumkin, shuning uchun bu jarayon ilmiy asosda boshqarilishi zarur.

Xulosa

Folklor va folklorizmlar o'zaro uzviy aloqadorlikda bo'lib, ular milliy madaniyat, tarixiy xotira va xalq ongining uzluksiz rivojlanishini ta'minlaydi. Folklor xalq og'zaki ijodining asosi sifatida jamiyatning ma'naviy merosini ifodalasa, folklorizmlar esa shu merosning zamonaviy tilda, badiiy adabiyotda, ommaviy axborot vositalarida va kundalik nutqda yangicha shaklda yashashini ko'rsatadi.

Ularning o'zaro moslashuvi natijasida xalqona tafakkur va obrazlar zamonaviy badiiy jarayonlarga singib boradi, natijada milliylik va zamonaviylik uyg'unligi yuzaga keladi. Bu jarayon xalqning o'z ildizlariga sodiqligini, shu bilan birga, global madaniy muhitda o'z o'rnini topishga intilayotganligini namoyon etadi.

Shuningdek, folklorizmlar orqali folklor motivlari, ramzlari va ifoda vositalari yangicha shakllarda qayta talqin qilinadi, bu esa xalq ijodining davomiyligini va o'zgaruvchanligini ta'minlaydi. Shu bois, folklor va folklorizmlarning o'zaro moslashuvini o'rganish nafaqat tilshunoslik va adabiyotshunoslik, balki milliy o'zlikni anglash va madaniy merosni saqlash nuqtayi nazaridan ham muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

References

1. Mirzayev, T. O'zbek xalq og'zaki ijodi. — Toshkent: O'zbekiston, 2006.
2. Karimov, A. Folklor va zamonaviy madaniyat. — Toshkent: Fan, 2018.
3. Dundes, A. Essays in Folklore Theory. — New York: Garland Publishing, 1980.
4. Bauman, R. Folklore, Cultural Performances, and Popular Entertainments. — Oxford University Press, 1992.
5. Turaeva, M. Folklorizm hodisasining madaniy tahlili. // O'zMU Ilmiy axboroti, 2022.
6. Propp, V. Morfologiya skazki. — Moskva: Akademiya, 1969.

7. Abdurahmonov, H. Folklor va milliy o'zlik. // Madaniyat va ma'rifat jurnali, 2020.
8. Ashurov, Sh. Folklorizm: nazariya va amaliyot muammolari. // Filologiya masalalari, 2021.
9. Baxtiyorov, R. Internet folklori va uning lingvomadaniy xususiyatlari. // Til va adabiyot ta'limi, 2023.